

Kok

menen dat een verwijzing naar wat in een regeerakkoord is afgesproken al helemaal niet verboden is. Wat krijgen we nou? Een regering is er om een opdracht uit te voeren, en de fracties in de Tweede Kamer schrijven met elkaar op wat zij belangrijk vinden, waarna het kabinet dat uitvoert. Waarom zou dat een verboden woord zijn, dat hier niet mag vallen? Vervolgens is en blijft de vraag, in welke mate dat een zodanig verplichtend bindende werking zou moeten hebben, dat men zegt: dat is het laatste woord, en daartegen valt eigenlijk niets in te brengen. De Eerste Kamer is en blijft vanuit de eigen positie in politieke zin daaraan ongebonden. Maar het staat fracties en individuele leden van de Kamer wel vrij om voor zichzelf na te gaan, in hoeverre zij een morele, oplopend tot politieke binding met een gehele missie van een kabinet of belangrijke onderdelen daarvan als basis voor het algemeen politiek handelen willen kiezen. Zo politiek bent u toch wel dat u dat ook inziet?

De heer **Schuurman** (RPF/GPV): Op de laatste vraag antwoord ik graag met "ja". De ervaring in deze Kamer leert, dat het altijd gaat spannen in bijzondere situaties. Het gaat vooral spannen wanneer de rechtsbescherming van de burger in het geding is. Ik denk aan de Harmonisatiewet, de Ziekwet, de Algemene Nabestaandenwet en de herstructurering van de varkenshouderij. Zonder een uitspraak van de minister-president te vragen over die zaken – dat zou ongeoorloofd zijn; ik weet overigens het antwoord daarop wel – kan in algemene zin worden gezegd dat de Eerste Kamer de laatste schans in ons constitutioneel bestel is als het gaat om het bieden van zoveel mogelijk rechtsbescherming aan de burger. Daarmee weet de burger dat, als er wetten door de Tweede Kamer worden aangenomen, nog bij de Eerste Kamer in appèl kan worden gegaan. De burger mag dan van de Eerste Kamer verwachten dat zij opkomt voor de rechtsbescherming van de burger. Als ik al die jaren naga, blijkt dat elke keer het punt te zijn waar het gaat spannen. Zonder een concrete oplossing aan te geven voor alle gevallen – elke keer blijkt dat weer verschillend te zijn – zou de minister-president er tegenover kiezer en burger heel goed aan doen om te zeggen: het kabinet respecteert die laatste schans hoog.

Minister **Kok**: Voorzitter! Dit is opnieuw een vraag met nogal wat componenten, die niet noodzakelijkerwijs in één logische reeks in elkaar overgaan. Er is geen enkele reden om te twijfelen, sprekend vanuit het kabinet, aan de wijze waarop de Eerste Kamer ook die functie tracht te vervullen op de manier zoals de heer Schuurman dat verwoordt. Ik zeg dat in alle oprechtheid. Daarmee mag overigens niet de klank gepaard gaan dat dat uitgerekend een onderdeel van de taakopvatting van de Eerste Kamer zou zijn, en niet van het orgaan waar het primaat van de politiek berust, namelijk de Tweede Kamer. Ik wil graag terugkijken op de periode sinds 1989 waarin ik deel uitmaakte van kabinetten. Dat is een aardige, overzichtelijke periode, met kabinetten van uiteenlopende partijpolitieke samenstellingen. Dit gezegd hebbend, kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat er, mede gezien de belangrijke, zorgvuldige en objectiverende toetsende functie die de Kamer ook vanuit die verantwoordelijkheid vervult, ook een politieke beoordeling is. Geen van de Kamerleden die daar vanmiddag over gesproken heeft, heeft dat ontkend. Naar de mate waarin die politieke beoordeling mede een rol speelt – dat kan ook afhankelijk van onderwerp en omstandigheden uiteenlopende schakeringen laten zien – is er volop niet alleen het recht, maar ook de plicht voor een kabinet om in de gedachtewisseling met de Eerste Kamer overwegingen op die politieke beoordeling betrekking hebbend naar voren te brengen.

Voorzitter! De heer Braks heeft gezegd – en hij zei dit zonder vreugde – dat aan alle voorwaarden van een theaterdrama was voldaan. Ja, met dien verstande dat het na de première ook meteen weer afgelopen was, want het drama is uit de voorstelling genomen.

Ten slotte heb ik nog een opmerking over de positie van de Eerste Kamer. De heer Tjeenk Willink heeft als informateur een aantal bevindingen op papier gezet en daarover mededeling gedaan aan de opdrachtgeefster, aan het Staats-hoofd. Daarin staan afspraken die met de fractievoorzitters van de drie paarse partijen in de Tweede Kamer zijn gemaakt. Daarin wordt ook iets gezegd over voorstellen voor een notitie met betrekking tot het

kiesstelsel en ook over verkiezingen en positie van de Eerste Kamer. Ik heb thans – ik vraag daar het begrip van de Kamer voor – niet de vrijheid om daarop te preluderen. Het is wel de bedoeling om vrij snel na het zomerreces zo'n notitie voor te leggen. Ik heb enkele opmerkingen die daarover naar voren zijn gebracht en vragen die daarover zijn gesteld met belangstelling genoteerd. Ik denk aan de als vraag gepresenteerde suggestie van de heer Schuyer en ik denk ook aan vragen en opmerkingen van de heer Braks en van andere geachte afgevaardigden. De Kamer hoort daar nader over. Het lijkt mij nu niet het moment – ik zou het in ieder geval niet erg passend vinden tegenover het kabinet – om op die nog uit te brengen notitie en de voorbereiding daarvan te anticiperen.

De beraadslaging wordt gesloten.

De heer **Schuurman** (RPF/GPV): Mijnheer de voorzitter! Ik begrijp dat u nu toegekomen bent aan het al of niet in stemming brengen van de motie.

De **voorzitter**: Ik zal aan de Kamer voorstellen, daar volgende week over te stemmen.

De heer **Schuurman** (RPF/GPV): Dan kunnen de ondertekenaars zich nog een week bezinnen op wat zij de Kamer precies aan modaliteiten zullen voorleggen.

De **voorzitter**: Ik dank de regering voor de verstrekte inlichtingen.

Ik stel voor, aan het begin van de eerstvolgende plenaire vergadering over de motie te stemmen.

Daartoe wordt besloten.

Sluiting 15.20 uur

Ingekomen stukken

Lijst van ingekomen stukken, met de door de voorzitter terzake gedane voorstellen:

1. de volgende door de Tweede Kamer der Staten-Generaal aangenomen wetsvoorstellen:
Verruiming van de mogelijkheid om het griffierecht in burgerlijke zaken gedeeltelijk in debet te doen stellen (26109);

Ingekomen stukken

Samenvoeging van de gemeenten Bergen, Egmond en Schoorl (26364);

Samenvoeging van de gemeenten Hoevelaken en Nijkerk (26366).

Deze wetsvoorstellen zullen in handen worden gesteld van de desbetreffende commissies;

2. de volgende regeringsmissives:

een, van de minister-president, minister van Algemene Zaken, inzake een voorziening in verband met het ontslag van de heer drs. H.H. Apotheker als minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (griffiennr. 123962.2);

een, van alsvoren, inzake de benoeming van de heer mr. L.J. Brinkman als minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (griffiennr. 123962.3);

een, van alsvoren, inzake de intrekking van de ontslagaanvragen van de ministers en de staatssecretarissen (griffiennr. 123891.3);

een, van de minister van Buitenlandse Zaken, ten geleide van het op 22 december 1998 te 's-Gravenhage totstandgekomen verdrag tussen de regering van het Koninkrijk der Nederlanden en de regering van de Russische Federatie inzake de Nederlandse assistentie bij de vernietiging van voorraden chemische wapens in de Russische Federatie (Trb. 1999, 19), alsmede een toelichtende nota bij dit verdrag (griffiennr. 123981);

een, van alsvoren, ten geleide van een verslag over de werkzaamheden van de Veiligheidsraad in de maand mei 1999 (griffiennr. 123205.8);

een, van alsvoren, ten geleide van het verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Litouwen inzake wederzijdse administratieve bijstand ten behoeve van de juiste toepassing van de douanewetgeving en de voorkoming, opsporing en bestrijding van inbreuken op de douanewetgeving, met Bijlage, alsmede een toelichtende nota bij dit verdrag (griffiennr. 123982);

een, van alsvoren, ten geleide van het op 5 mei 1998 te Straatsburg totstandgekomen Tweede Protocol bij de Europese Kaderovereenkomst inzake grensoverschrijdende samenwerking tussen territoriale gemeenschappen of autoriteiten, betreffende interterritoriale samenwerking (Trb. 1999, 43);

een, van alsvoren, ten geleide van de op 25 mei 1998 te Brussel

totstandgekomen Partnerschaps- en Samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Gemeenschappen en hun lidstaten, enerzijds, en Turkmenistan, anderzijds (Trb. 1998, 200), alsmede een toelichtende nota bij dit verdrag (griffiennr. 123984);

een, van alsvoren, inzake voornemen tot verlenging van twee verdragen, te weten:

a. het op 23 juli 1990 te Brussel totstandgekomen Verdrag ter afschaffing van dubbele belasting in geval van winstcorrecties tussen verbonden ondernemingen (Trb. 1990, 173, en 1997, 260);

b. het op 13 oktober te Tirana totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Albanië inzake een project voor de capaciteitsopbouw van de gewasbescherming (Trb. 1998, 253); het op 13 oktober 1998 te Tirana totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Albanië inzake een project voor landbouwvoorlichting (Trb. 1998, 254); en ten slotte het op 23 november 1998 te Peking totstandgekomen Verdrag tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Volksrepubliek China inzake armoedebestrijding in het district Huoshan (griffiennr. 123988);

een, van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken, ten geleide van twee fiches die werden opgesteld door de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) inzake verlaagde BTW-tarief en strafrechtelijke bescherming tegen fraude (griffiennr. 123959);

een, van alsvoren, ten geleide van twee fiches die werden opgesteld door de Werkgroep Beoordeling Nieuwe Commissievoorstellen (BNC) (griffiennr. 123987);

een, van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, inzake kabinetsstandpunt decoratiestelsel (1995-1998) (griffiennr. 123231.3);

een, van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, ten geleide van het Voorhang Besluit van 26 mei 1999, houdende wijziging van het Uitvoeringsbesluit WHW in verband met onder meer veranderingen in het stelsel van afstudeersteun door het Rijk (griffiennr. 123977);

een, van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen, ten geleide van het Besluit van 7 mei 1999 tot toepassing van enkele algemene maatregelen van bestuur

naar aanleiding van de Wet van 18 juni 1998 tot wijziging van een aantal onderwijswetten in verband met onder meer de invoering van het schoolplan, de schoolgids en het klachtrecht (griffiennr. 123951);

een, van alsvoren, ten geleide van de nota "Cultuur als confrontatie - Uitgangspunten voor het cultuurbeleid in de periode 2001-2004" (griffiennr. 123976);

een, van de minister van Financiën en de minister voor Ontwikkelingssamenwerking, ten geleide van het verslag van de vergaderingen van de Groep van Tien, het Interim Committee en het Development Committee, 27 en 28 april 1999 te Washington (griffiennr. 123718.1);

een, van de minister van Verkeer en Waterstaat, inzake voortgang projecten aangaande het hoofdwegennet (griffiennr. 123530.1);

een, van de staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ten geleide van het ontwerp voor het Tijdelijk besluit sluitende aanpak WW (griffiennr. 124009);

een, van de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, ten geleide van het Advies Klinisch genetisch onderzoek en Erfelijkheidsadvisering Gezondheidsraad (griffiennr. 123950);

een, van alsvoren, ten geleide van het advies van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling en de Raad voor de Volksgezondheid en Zorg getiteld "Zorgarbeid in de toekomst" (griffiennr. 123980).

De voorzitter stelt voor, deze missives voor kennisgeving aan te nemen. De bijlagen zijn neergelegd op het Centraal Informatiepunt ter inzage voor de leden;

3. de volgende missive:

een, van de Commissaris der Koningin in de provincie Groningen, ten geleide van het verslag van zijn activiteiten in 1998 (griffiennr. 123978).

De voorzitter stelt voor, deze missive voor kennisgeving aan te nemen. De bijlage is neergelegd op het Centraal Informatiepunt ter inzage voor de leden;

4. de volgende geschriften:

een, van mevrouw M. de Wit te Enkhuizen, inzake het beleid van het kabinet (griffiennr. 123953). Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor

Ingekomen stukken

Algemene Zaken en Huis der Koningin;

een, van burgemeester en wethouders van Losser, inzake wetsvoorstel 26353 (Gemeentelijke herindeling in Twente) (griffiennr. 123559.11);

een, van Stichting Dorpsbelang Deurningen, inzake alsvoren (griffiennr. 123559.13);

een, van de Ondernemingsraad van de gemeente Hengelo, inzake alsvoren (griffiennr. 123559.14);

een, van fam. J.H.M. en H.J.M. Seiger te Deurningen, inzake alsvoren (griffiennr. 123559.15);

een, van burgemeester en wethouders van Holten, inzake alsvoren (griffiennr. 123559.16). Deze geschriften worden van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat;

een, van burgemeester en wethouders van Lith, inzake wetsvoorstel 25334 (Huisvestingswet) (griffiennr. 123067.13).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Volkshuisvesting;

een, van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid te Amsterdam, inzake wetsvoorstel 26079 (Wijziging van de vakantiewetgeving) (griffiennr. 123961).

Dit geschrift wordt van belang geacht voor de leden en plv. leden van de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

De voorzitter stelt voor, deze geschriften voor kennisgeving aan te nemen.